

De Tweede Altink-affaire:

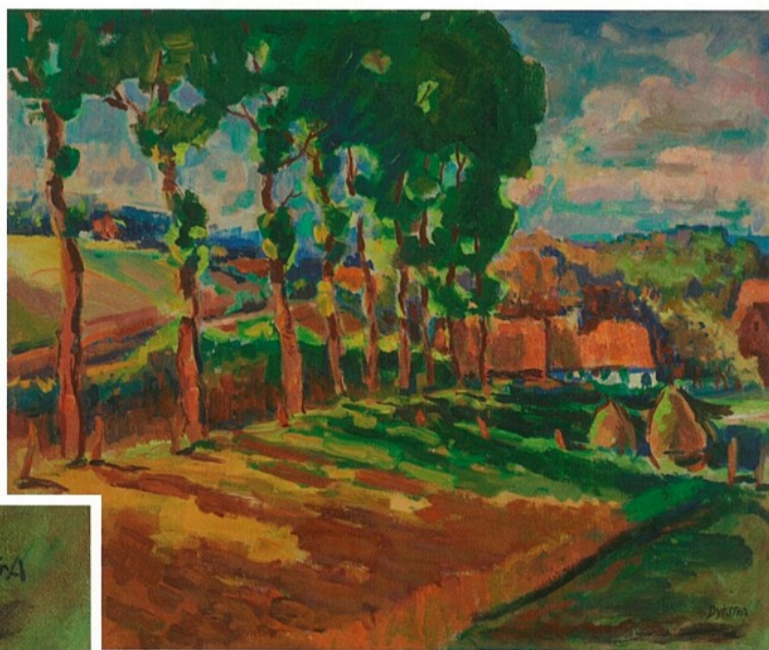
Schimmige vervalsings- en oplichtingszaak rond kunst van De Ploeg

Wat wanneer je als particuliere verzamelaar voor veel geld een schilderij hebt gekocht dat later vals blijkt te zijn? Vraag je bij de verkoper je geld terug? En wat als de verkoper van niks wil weten, schakel je dan een advocaat in en stap je vervolgens naar de rechtbank? Doe je aangifte bij de politie? Dan kom je erachter dat het Nederlandse rechtssysteem worstelt met een ingewikkelde materie als de echtheidswaarde van kunst. Voor rechters en officieren van justitie is het ingewikkeld een oordeel te vellen of een kunstwerk echt of vals is. En veel kunstkenneren en -handelaren vrezen voor hun reputatie bij de beoordeling van schilderijen in een rechtszaak. Het is misschien wel niet vreemd dat sommige mensen het stilhouden en proberen het kunstwerk als echt door te verkopen. Valse kunst is en blijft een heikel punt, voor zowel de Nederlandse kunstwereld als de Nederlandse rechtspraak.

Op de voorgaande pagina: ◀
Gronings landschap - Altink

Voormalig particulier kunstverzamelaar Johan Meijering kan daarover meepraten. Het begon allemaal met een tiental schilderijen van 'de Ploeg' die hij kocht van zijn toenmalige vrienden. Inmiddels zit hij tot over zijn oren in een gigantische vervalsings- en oplichtingszaak die al bestempeld wordt als de Tweede Alink-affaire. Na een intensief sporen- en bronnenonderzoek komt de voormalige politieagent en sociale wetenschapper Meijering tot een betreurenswaardige conclusie. "Door gebrek aan inzicht, tekort aan menskracht en financiële middelen, een lage prioriteitstelling bij politie en Justitie en geen sluitende wetgeving op het gebied van kunstvervalsing, hebben kunstvervalsers in de Nederlandse samenleving vrij spel en genieten zowel integere kunstenaars als kunstkopers weinig bescherming."

Roggestompen - Dijkstra ▼

Actueel: internationale kunstschandalen

Niet alleen in Nederland is de kunstwereld verward in een langdurig vervalsingsschandaal. Ook de Duitse kunstwereld is onlangs geschokt door kunstvervalsingen. Geveilde schilderijen van kunstenaars als Heinrich Campendonk, Max Pechstein en Max Ernst, afkomstig uit de zogenaamde Werner Jägers-collectie, zijn waarschijnlijk allemaal vals. En de Portugese politie kwam enige maanden geleden in het internationale nieuws met het onderscheppen van bijna 130 vervalste kunstwerken van grote kunstenaars als Leonardo da Vinci, Pablo Picasso, Marc Chagall en Joan Miró.

Het Drentse kunstenaarspaar Van I [redacted] uit Beilen verkocht in 1999 en 2000 tien 'Ploegschilderijen' als authentieke werken aan hun vroegere huisvriend Johan Meijering uit Groningen. Deze schilderijen zijn voorzien van de signatuur van de bekende schilders en oprichters van de kunstkring 'De Groninger Ploeg': Jan Altink, Johan Dijkstra en Jan Wiegers.

Het gaat om:

'Het Reitdiep'
'Heuvellandschap'
'Blauw Borgje'
'Gronings landschap'
'Roggestompen'

Niet in het Hoger

Beroep opgenomen:

'Strandgezicht'
'Clown'
'Tulpen in een vaas'
'Zonnebloemen in Keulse pot'
'Bloemen in een kan'

Meijering komt er, na beoordeling van diverse experts op het gebied van schilderijen van de kunstkring 'De Groninger Ploeg,' achter dat de schilderijen vals zijn. Over de eerste vijf schilderijen zijn alle deskundigen unaniem van mening dat dit vervalsingen zijn. De deskundigen hebben over de andere vijf 'Ploegschilderijen' wel hun twijfels, maar er is geen unaniem oordeel dat ze vals zijn. Verder ontdekt Meijering dat er geknoeid is met een taxatierapport uit 1993 dat hij heeft ontvangen bij de aankoop van twee schilderijen: 'Het Reitdiep' en 'Heuvelandschap'.

De Eerste Altink-affaire

'Het Reitdiep' en 'Heuvelandschap' blijken ook al een belangrijke rol te spelen in de Eerste Altink-affaire. In de periode 1991 tot 1995 werd Van L. [redacted] ervan verdacht schilderijen van schilders van de kunstkring "De Ploeg" te vervalsen, dan wel vervalsingen van dergelijke schilderijen te verhandelen. Het Openbaar Ministerie in Amsterdam heeft in 1994 besloten de zaak tegen Van L. [redacted] te seponeren. In het Nieuwsblad van het Noorden (31 maart 1994) stond daarover: *'Procureur-Generaal P.M. Brilman vindt het aannemelijk dat Van L. [redacted] zich schuldig heeft gemaakt aan een misdrijf, maar er is onvoldoende wettig en overtuigend bewijs voor een strafzaak. Want al is er sprake van vervalste schilderijen, een strafzaak is pas mogelijk als ook bewezen kan worden dat Van L. [redacted] met boze opzet handelde.'* Dit terwijl twee getuigen-deskundigen, Renée Smithuis en Cees Hofsteenge, achtentwintig van de eenendertig in beslag genomen schilderijen van het echtpaar Van L. [redacted] – onafhankelijk van elkaar – als vals bestempelden. De Telegraaf (13 mei 1994) meldde verder: *'Mr. Hamer (destijds advocaat van beide getuigen-deskundigen - red.) ontdekte dat de officier van justitie een zeer belastend nagekomen onderzoek van het Gerechtelijk laboratorium, waarin vier handtekeningen onder schilderijen van Altink als vals worden bestempeld, niet bij zijn besluit had betrokken.'*

Van [redacted] ontvangt zijn in beslag genomen schilderijen van Justitie Amsterdam terug en krijgt van Justitie een financiële compensatie. Direct na ontvangst biedt Van L. [redacted] zijn collectie weer als authentieke schilderijen te koop aan. 'De Volkskrant' (20 september 1995) schrijft hierover: *'Volgens hem (Van L. [redacted] - red.) zijn alle indertijd aangeboden Altinks inmiddels door experts echt bevonden en in gerenommeerde collecties terechtgekomen, waaronder die van een museum.'*

Renée Smithuis reageerde verbolgen in een eerdere editie van "Origine" (nummer 1: 4 februari 1994): *'De officier van Justitie had besloten de klacht tegen Cor van L. [redacted] te seponeren. Voor Van L. [redacted] was dat aanleiding het sepot te verwarren met een echtheidsverklaring. (...) Van L. [redacted] kraait victorie in de regionale pers. Wat vals heette, noemt hij nu echt.'*

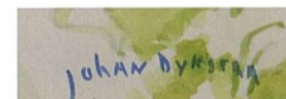

De Tweede Altink-affaire

Omdat Meijering beseft dat het echtpaar Van L. [redacted] niet van plan is de werken terug te nemen en zijn geld terug te geven, vordert hij in 2003 restitutie van de koopsommen, vermeerderd met de wettelijke rente, en ontbinding van de desbetreffende koopovereenkomsten, omdat de koop van de omstreden schilderijen op basis van onjuiste informatie is geschied. In een tussenvonnis in 2006 heeft de Rechtbank Assen beslist, dat *'op de eiser de last rust om te bewijzen dat de schilderijen vals zijn en gelast de Rechtbank een deskundigenonderzoek te laten uitvoeren'*.

In het vonnis is de Rechtbank Assen van oordeel *'dat de in deze procedure overlegde rapporten weliswaar twijfels oproepen over de authenticiteit van de schilderijen. Echter, op basis van die rapporten kan naar het oordeel van de Rechtbank niet voor juist worden gehouden dat de schilderijen daadwerkelijk vals/niet authentiek zijn.'*

De door de Rechtbank Assen benoemde onafhankelijke deskundige Cees Buijsert komt tot de conclusie, dat de omstreden 'Ploegschilderijen' vals zijn, maar zijn bevindingen worden door de Rechtbank Assen in het eindoordeel niet overgenomen. Meijering respecteert de beslissing van de Rechtbank Assen, maar betreurt de gang van zaken wel:

▲ Blauw Borgje - Dijkstra

Heuvellandschap - Altink ▶

Het Reitdiep - Altink ▶▶

“Het Nederlands recht vermeldt dat in principe de eisende partij de bewijslast levert. In deze zaak had naar mijn mening een jarenlange juridische procedure kunnen worden voorkomen als aan de gedaagden door de Rechtbank Assen de simpele vraag was gesteld: “Waar, wanneer en bij wie zijn deze schilderijen gekocht en wat is de afkomst van deze schilderijen ofwel wat is de herkomst (provenance) van deze schilderijen?”

Huidige stand van zaken

Meijering kon zijn speurzin en ervaring als voormalig politie-man en wetenschappelijk onderzoeker optimaal inzetten om deze zaak te onderzoeken. Dankzij zijn jarenlange inzet liggen er nu veel feiten op tafel. Zo heeft zijn onderzoek geleid tot een drietal afzonderlijke aangiften bij de politie in verschillende plaatsen over oplichting rond valse ‘Ploegschilderijen’. Politie en Justitie zijn inmiddels gestart met strafrechtelijke

Getuigenoverzicht Hoger Beroep op 8 en 15 februari 2011

De volgende getuigen zullen worden gehoord:

Renée Smithuis

Zij is gespecialiseerd in schilderijen van de kunstkring ‘De Groninger Ploeg’ en was ook één van de getuigen-deskundigen tijdens de Eerste Altink-affaire. Verder heeft zij verklaard dat vier van de Ploegschilderijen die nu in het geding zijn, afkomstig zijn uit de Collectie Zwaneveld. Deze collectie van 550 schilderijen heeft zij in 1995 als deskundige voor de Belastingdienst beoordeeld als “voor 90 % vals”.

Auke van der Werff

Hij is beëdigd taxateur en makelaar in kunst. Op 14 februari 2008 onderzoekt Van der Werff – bij opnamen voor NOVA - alle schilderijen die in het geding zijn en hij is van mening dat deze schilderijen niet authentiek zijn. Volgens Van der Werff zijn de volgende schilderijen zelfs door Van L. vervalst: ‘Het Reitdiep’, ‘Heuvellandschap’ en ‘Gronings landschap’.

Frank Buunk

Hij is beëdigd taxateur van schilderijen en medevenoot van Simonis & Buunk Kunsthandel. Zijn gevarieerde collectie omvat ruim 2500 schilderijen en aquarellen van Hollandse meesters uit de 19e en 20e eeuw, die worden gepresenteerd in drie ruime panden in Ede. Op donderdag 6 augustus 2009 heeft Buunk alle schilderijen die in het geding zijn bekeken. De vijf omstreden ‘Ploegschilderijen’ worden door hem als vals bestempeld.

Mark Smit

Deze voormalige jurist is de eigenaar van Mark Smit Kunsthandel en is gespecialiseerd in 19e en 20e eeuw. De 19e eeuw is vertegenwoordigd met vrijwel alle grote namen uit de Romantische School, Haagse School en de Amsterdamse Impressionisten. De nadruk bij de 20e eeuw ligt op de ‘klassiek-modernen’: de Luministen, de schilders van de Bergense School en Groninger Ploeg komen ruimschoots aan bod. In augustus 2009 bekeek Smit de omstreden ‘Ploegschilderijen’. Deze schilderijen zijn volgens hem niet authentiek.

onderzoeken. Er is een duidelijk verband gevonden tussen deze aangiften en de Eerste Altink-Affaire, de Tweede Altink-Affaire, de in 1995 'verdwenen Collectie Zwaneveld' (bestaande uit 550 schilderijen) en een kunstcollectie van 225 valse schilderijen, te weten de 'Collectie De Jong'.

Meijering gaat tegen de beslissing van de Rechtbank Assen in Hoger Beroep bij het Gerechtshof Leeuwarden. Op 16 juni 2010 stonden beide voormalige 'boezemvrienden' voor de meervoudige kamer van het Gerechtshof in Leeuwarden tijdens een pleidooizitting waar beide partijen door de drie rechters werden gehoord. Op 28 september 2010 heeft het Gerechtshof Leeuwarden bij vervroeging een tussenarrest gewezen: 'Gelet op de gemotiveerde betwisting door Van L. rust op grond van de hoofdregel van artikel 150 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering op Meijering de bewijslast. Het hof zal Meijering toelaten tot het leveren van (aanvullend) bewijs. Het staat Meijering vrij dit bewijs door middel van getuigen en/of andere bewijsmiddelen te leveren en het hof staat Meijering ook toe dit bewijs te leveren door het uitbrengen van één of meer deskundigenbericht(en) of het horen van deskundigen (art. 200 Rv). Meijering dient er zorg voor te dragen dat de vijf nog in geschil zijnde schilderijen tijdens de verhoren in de zittingszaal aanwezig zijn.'

Ná bijna zeven jaren procederen, zal op dinsdag 8 en dinsdag 15 februari 2011 - beide keren om 10.00 uur - het Hoger Beroep in het Gerechtshof te Leeuwarden worden voortgezet met het getuigenverhoor van in totaal zeven deskundigen op het gebied van De Ploeg (zie oranje kader hieronder).

Meijering heeft alle vertrouwen in de goede afloop: "Als ik zie hoe het Gerechtshof Leeuwarden deze zaak aanpakt, kan ik niet anders concluderen dan dat dit op uiterst zorgvuldige wijze gebeurt. De rechters doen echt alles om te achterhalen hoe deze kwestie werkelijk in elkaar steekt en geven beide partijen voldoende ruimte hun verhaal te vertellen. In januari 2011 is het alweer zeven jaren geleden dat ik aan deze zaak begon. Binnenkort zullen zeven deskundigen in de rechtszaal het verschil laten zien tussen authentieke en valse kunst. Ik zie uit naar deze 'colleges' en hoop dat iedereen van deze zaak zal leren." ■

Voor meer informatie: www.johanmeijering.com.
(Hier vindt u ook alle dossiers en achtergrondinformatie over de Altink-affaires.) **Wilt u reageren op dit artikel of heeft u ook informatie over kunstvervalsingen in Nederland, neem dan contact op met onze redactie.**

Johan van den Hende

Hij is beëdigd taxateur en makelaar in kunst en bestuurslid bij de federatie Taxateurs Makelaars en Veilinghouders (TMV). Hij staat algemeen bekend als een deskundige op het gebied van schilderijen van de kunstkring de 'Groninger Ploeg.' Op verzoek van Meijering maakte de taxateur Van den Hende op 17 oktober 2002 een taxatierapport. Van den Hende kende aan de omstreden schilderijen die in het geding zijn een waarde toe van totaal € 0.00. Alle schilderijen worden vals verklaard. In oktober 2010 heeft Van den Hende - voor een vergelijkend onderzoek - een schilderij beschikbaar gesteld. Dit schilderij met de titel 'Landweg Westerwolde' is door Van L. ingebracht bij een veiling van Van den Hende begin 1991. Het schilderij is gesigneerd met J. Altink en bleek volgens het Groninger Museum een vervalsing te zijn.

Prof. Dr. Henk van Os

Hij is een Nederlands kunsthistoricus, was o.a. hoogleraar Kunst- en Cultuurgeschiedenis, directeur van het Rijksmuseum Amsterdam en televisiepresentator van kunstprogramma's zoals Museumschatten en Beeldenstorm. Voor zijn werk kreeg hij vele binnen- en buitenlandse onderschei-

dingen. Van Os heeft volgens Johan van den Hende, voormalig directeur van Venduhuis Van den Hende uit Groningen - in 1980, ná het overlijden van de weduwe van Jan Altink - wekenlang met hem doorgebracht in het woonhuis/atelier van Jan Altink in Groningen (Helpman). Ze hebben alle nage-laten artistieke kunstwerken bekeken, onderzocht en geïnventariseerd voor te organiseren veilingen van Venduhuis Van den Hende in Groningen. Het ging hierbij om meer dan 800 tekeningen en schilderijen van de hand van Jan Altink.

Dr. Han Steenbruggen

Hij is directeur / conservator van de Stichting Museum Belvédère in Heerenveen en geniet landelijke bekendheid als expert op het gebied van schilderijen van de kunstkring de 'Groninger Ploeg.' Meijering heeft een schriftelijke verklaring van Steenbruggen over de Ploegschilderijen die in het geding zijn. Volgens Steenbruggen zijn de omstreden schilderijen niet authentiek.

Digitaal vingerverven op niveau

Paul Robert

Met een tekenprogrammaatje van een paar euro begon de Engelse kunstenaar David Hockney twee jaar geleden te spelen op zijn iPhone. Eerder dit jaar sloeg hij waan het vingerverven op het grotere glas van zijn nieuwe iPad. De resultaten zijn tot eind januari te zien in Parijs.

Hockney (1937) is de eerste gevestigde kunstenaar die naar buiten treedt met origineel werk dat hij produceerde en distribueerde met een elektronische gadget. Maandenlang stuurde hij elke dag een nieuwe tekening aan een kleine groep vrienden: landschapjes, zonsopgangen, bloemen. Toen eerder dit jaar de iPad op de markt kwam liet Hockney er direct een overkomen uit Amerika, omdat hij de mogelijkheden van het eenvoudige tekenprogramma Brushes op het iPad-scherm verder wilde uitdiepen. Wat hem intrigeerde, waren de eindeloze kleurgradaties en de mogelijkheden voor transparantie op een lichtgevend scherm. Intussen heeft hij op de twee beeldschermen een oeuvre van meer dan 1000 "tekeningen" geproduceerd.

Een selectie van tekeningen van bloemen is tot 30 januari te zien bij de Fondation Pierre Berge-Yve Saint Laurent in

Parijs. De digitale werken worden daar gepubliceerd onder de titel "Fleurs Fraiches", ofwel "Verse bloemen".

Hockney, die eerder digitaal werk produceerde maar dat liet printen en inlijsten, besloot dat nu niet te doen. De tekeningen worden getoond op het lichtgevende scherm waarop ze geproduceerd zijn. En dus hangen in de half duistere tentoonstellingsruimte tientallen iPhones en iPads naast elkaar. Hockney zelf heeft online toegang tot de verschillende apparaten, zodat hij op elk gewenst moment een tekening kan vervangen door een "vers" exemplaar. In verschillende interviews heeft Hockney uitgelegd hoe hij gefascineerd raakte door het tekenen met zijn vingers, en hoe hij gretig aan de slag ging met de iPad om gebruik te maken van het grotere scherm. Het is ook fascinerend om te zien hoe hij met zijn vingers krijttekeningen, gouaches

Op deze pagina's enkele voorbeelden van het digitale werk van David Hockney